

29.4.2009

Dnro 1923/4/08

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman

ESITUTKINTA-AINEISTOON EI TULISI LIITTÄÄ TOISEEN RIKOKSEEN LIITTYVIÄ TUNNISTETIETOJA SISÄLTÄVÄÄ VALOKUVAA

1 KANTELU

Kantelija arvosteli asiamiehensä laatimassa ja 30.5.2008 päivätyssä ja eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjeessä - - - kihlakunnan poliisiviranomaisten menettelyä esitutkinnassa, jossa kantelija oli rikoksesta epäillyn asemassa.

Kantelijan mielestä poliisin ei kuulustelun yhteydessä olisi tullut esittää asianomistajalle tunnistamistarkoituksessa erääseen toiseen rikosasiaan liittyvää valokuvaa, koska valokuvan tiedoista (rikosnimike ja ilmoitusnumero) ilmenivät kantelijan mahdollinen syyllistyminen muuhun kuin nyt tutkittavana olleeseen rikokseen. Kantelija katsoi, että nyt tutkittavana olleen rikosasian asianomistajalle ei kuulu kantelijan mahdollinen syyllistyminen asianomistajaan täysin liittymättömään rikokseen.

Kantelija pyysi oikeusasiamiestä tutkimaan asian ja ryhtymään sen edellyttämiin toimiin.

- - -

3 RATKAISU

Käsitykseni mukaan - - - kihlakunnan poliisilaitoksen menettelyä ei ole pidettävä lainvastaisena. To-tean kuitenkin, että toiseen esitutkintaan liittyvän valokuvan liittämässä esitutkinta-aineistoon olisi erityisesti esitutkinnassa noudatettavan hienotunteisuusperiaatteen näkökulmasta voinut menetellä toisinkin.

Perustelen ratkaisuani seuraavasti.

3.1 Selvitysten sisältöä

Vanhempi rikoskonstaapeli A:n selvitys

Asian tutkijana toiminut vanhempi rikoskonstaapeli A on selvityksessään kertonut, että hän oli esittänyt tunnistamistarkoituksessa valvontakameran tallentamaa valokuvaa erääseen toiseen rikosasiaan (näpistyksen yritys) epäillyistä henkilöistä. Kantelussa esitettyihin väitteisiin liittyen A kertoo olevansa vakuuttunut siitä, että hänen asianomistajalle esittämässään kuvassa ei ollut kuvatekstiä, jossa oli mainittu rikosnumero ja epäillyn teon rikosnimike. A oli kertomansa mukaan muotoillut valvontakameran

kuvan siten, ettei asianomistaja saanut tietää, mitä varten kuva oli otettu.

Rikoskomisario B:n selvitys

Asiassa tutkinnanjohtajana toiminut rikoskomisario B on todennut asianomistajalle esitetyn valokuvan olevan normaali kauppaliikkeen turvakameravalokuva, jollaisia on poliisin käytettävissä erilaisten rikosten tutkinnassa. Nämä valokuvat ovat joissain tapauksissa tuoreempia kuin poliisiin omassa tuntomerkkirekisterissä olevat valokuvat ja kuvista voi saada hyviä havaintoja myös henkilön vaatetuksesta rikoksenteon aikaan.

Poliisilaitoksen lausunto

- - - kihlakunnan poliisilaitoksen lausunnon antaneen apulaispoliisipäällikön mukaan valvontakameran kuvan yhteydessä ollut rikosilmoitusnumero ei ole salassa pidettävä ja nimike kaupan valvontakamerakuvassa on notorinen seikka, joka liittyy kauppa-anastuksiin ja jonka jokainen tietää. Poliisilaitoksen käsityksen mukaan asiassa ei ole toimittu virheellisesti.

Lääninhallituksen lausunto

- - - lääninhallituksen poliisiosaston lausunnossa todetaan, että näpistyksen yritykseen liittyviä valvontakamerakuvia oli näytetty kantelukirjelmässä mainitulle asianomistajalle, jonka kuulustelukertomuksesta ilmenee, että tuo asianomistaja ei tunnistanut kyseisestä kuvasta kantelijaa vaan valvontakamerakuvassa olleen toisen henkilön. Tämän kanssa yhteensopivasti oli tehty esitutkintapöytäkirjan merkintälehdelle merkintä esitutkintapöytäkirjan liitteestä eli kyseisistä valvontakamerakuvista. Asian toisen asianomistajan kuulustelukertomuksesta ilmenee kantelijaan liittyvä tunnistamislausuma, mutta tuo tunnistamislausuma pohjaa eri valokuvaan kuin kantelussa tarkoitettuihin valvontakamerakuviin.

Lääninhallitus katsoo, että valvontakamerakuvien esittämisessä ei ole kyseisessä tapauksessa tapahtunut virhettä tai moitittavaa.

Lääninhallituksen näkemyksen mukaan se muoto, missä valvontakamerakuvat on teksteineen liitetty esitutkintapöytäkirjaan, antaa kuitenkin aihetta arvosteluun. Lääninhallitus katsoo, että poliisilaitoksella pitää olla sellaiset käytännöt, ettei esitutkintapöytäkirjan liitteessä 1 näkyvää tekstiä (rikosnimike ja ilmoitusnumero) esiintyisi esitutkintapöytäkirjassa.

3.2

Kannanotto

Esitutkintalain 8 §:n 2 momentin mukaan esitutkinta on toimitettava siten, ettei ketään aiheettomasti saateta epäluulon alaiseksi ja ettei kenellekään tarpeettomasti aiheuteta vahinkoa tai haittaa.

Näkemykseni mukaan tässä tapauksessa on kysymys toisen esitutkinnan yhteydessä hankitun esitutkinta-aineiston hyödyntämisestä toisen rikoksen selvittämiseen. Lainsäädännössämme ei ole kielletty toiseen esitutkinta-asiaan liittyvän todisteluaineiston hyödyntämistä toisen rikosasian selvittämiskeinona siltä osin kuin kysymys ei ole ns. todistamiskiellon alaisesta materiaalista. Sellaisesta ei ole tässä tapauksessa kysymys. Poliisin menettelyä arvioidessani olen katsonut, että poliisilla on tässä tapauksessa ollut rikoksen selvittämisen kannalta perusteltu tarve esittää hallussaan ollut toiseen rikokseen liittyvä valvontakameran valokuva. Näin ollen asiassa ei ole selvitysten perusteella ilmennyt aihetta epäillä lainvastaista menettelyä siinä, että mahdollisesti kantelijaa esittävä, toisen esitutkin-

nan yhteydessä esitutkinta-aineistoon liitetty valokuva esitettiin asianomistajalle poliisin tutkittavana olleen rikosasian yhteydessä tunnistamistarkoituksessa.

Pidän perusteluna kuitenkin yhtyä lääninhallituksen lausunnossa esitettyyn, että esitutkinta-aineistoon asiassa ei olisi tullut liittää valokuvaa, jossa oli toiseen rikokseen liittyviä tunnistetietoja. Nämä tunnistetiedot olisikin näkemykseni mukaan tullut poistaa ennen valokuvan liittämistä esitutkinta-aineistoon, koska ne sisälsivät nyt tutkittavana olleen esitutkinnan kannalta tarpeetonta tietoa valokuvassa olevasta henkilöstä ja hänen mahdollisesta rikollisesta taustastaan eikä näiden tietojen liittäminen esitutkintapöytäkirjaan ole ollut esitutkinnan tavoitteiden kannalta välttämätöntä. Mielestäni tässä yhteydessä on erityisesti korostettava esitutkintalain 8 §:stä johdettavaa hienotunteisuuden periaatetta, samoin kuin myös pidättäytymistä sellaisten tietojen antamisesta, jotka voivat saattaa henkilön aiheuttomasti alttiiksi ulkopuolisten uteliaisuudelle ja epäluulolle tai voivat olla tätä muulla tavoin tarpeettomasti vahingoittavia. Kysymys on viime kädessä perusoikeutena turvatun yksityiselämän ja kunnian suojaamisesta. Asiaa kokonaisuudessaan arvioiden katson kuitenkin, ettei tapahtunut edellytä muita toimenpiteitäni kuin että saatan tämän käsitykseni esitutkintapöytäkirjaan liitettävän aineiston asianmukaisuudesta viime kädessä vastanneen tutkinnanjohtajan toimineen rikoskomisario B:n tietoon vastaisen varalle.

4

TOIMENPITEET

Lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni rikoskomisario B:n tietoon edellä mainitussa tarkoituksessa. Lähetän jäljennöksen tiedoksi myös - - - lääninhallitukselle ja - - - poliisilaitoksen poliisipäällikölle.

Muihin toimenpiteisiin kantelu ei anna aiheutta ja sen liitteet palautetaan ohessa.